„ЗАСТАВА“ излази трипут у недељи и то: средом, петком и недељом.

ЦЕНА ЈЕ ОВА
за Аустро-Угарску:
на целу годину . . . . . 12 фор.
на по године . . . . . 6 „
на четврт године . . . . . 3 „
на један месец . . . . . 1 „
За Србију:
(у сребру.)
На годину 120 гроша, на пола године 60 г. на четврт године 30 гроша чарш

ЗАСТАВА.

ОГЛАСИ рачунају се по 6 нов. од сваке врсте оваких ситних слова, а за жигсе плаћа по 30 новч. сваки пут.

ДОПИСИ шаљу се уредништву, а предплата и огласи администрацији „ЗАСТАВЕ“ у Нови Сад, у дунавској улици.
РУКОПИСИ не враћају се натраг.

Поједини бројеви листа у месту могу се добити по 10 нов. у трговини Љ. Стефановића и у трафици Милоша Петровића.

БРОЈ 35. У НОВОМЕ САДУ, У ПЕТАК 22. МАРТА (3. АПРИЛА) 1874. ГОДИНА IX.

МАЂАСКА ОПОЗИЦИЈА И „НАРОДНОСТИ“.

Многостручна криза, која беше овладала одношајима Угарске, није завршена окончањем министарске кризе, односно успостављањем нове фирме на дућан старе владе, и уваћањем два три нова калфе у њега. Још је много што шта под утицајем они узрока, који кризу изазваше и у реду тога од не малог је политичног значаја ток и утицај кризе парламентарне на одношај политичких странака мађарски у земљи и сабору. „Ужом коалицијом“ како се обележава карактер постанка садање владе мађарске, одклоњена је акутност, оштрина парламентарне кризе; маса деакове странке на сабору, измирена с једне стране фракцијом својих конзервативаца уласком Бартала, с друге стране с Лоњајевцима, или тако званом „вечерњом“ фракцијом, изтиснућем Славија из владе и уваћањем Битова, и са средњом „умереном“ странком којој је вођа и представник Гици — биће кадра опет неко време одржати у руци крман државне политике. Али и ту још није одклоњен корен страначкој кризи; у опозицији пак утицај њен не само да се није збушио него је баш на против процес лучења доспео до кристализацијоне тачке. Државоправна опозиција, која је до скора стојала у два засебна табора као јак противник владајућој странци, разсула се у неколико ситнији, један од другог по све независни делова. Средња левица до скора под предвођењем Тисе и Гицija поделила се најпре у два дела од којих је један отишао за Гицијем у „средину“, да се прелије или бар удружи са владајућом странком. Други део под Коломаном Тисом остав у опозицији и даље и према овој влади изгубио је своје лево крило, које под Чаволским и Мочаријем изступи из заједнице левог центрума (Тисине фракције) ради тога, што је Тиса одступио од Бихарског програма. Овима се опет придружи под Шимоњијем један део досадање крајње левице, који се називаху странком год. 48. И тако досадања државоправна опозиција мађарска, без оне чете која је отишла за Гицијем, састоји се из Тисиног левог центрума или средње левице, из старе крајње левице, странке год. 48-ме под Ирањијем, којима је орган „Мађар Ујшаг“ и из ове нове из левог крила средње левице, и једног дела крајње левице образоване странке под вођењем Шимоњија и Мочарија, која се зове „удружена државоправна опозиција“, којој је за сад орган „Балодал.“

Као што се из овога види, државоправна опозиција мађарска ступила је у стање преображаја, новога груписања, и тој околности имамо захвалити, да је један део исте опет добио прилику, да тежњи једног дела Мађара, својим програмом израза даде. Манифест „удружене државоправне опозиције“ ког саопштисмо у прошлом и овом броју овога листа, израз је оног дела Мађара, који је по слободоумљу своме најближи „народностима“ ове земље, особито нама, и по томе је нужно разгледати суштину и онај део програма тога, који се дотиче узрока, који немађарске народности а Србе особито, према мађарској политици у опозицију одгураше. То је у толико нужније учинити, неби ли се ту нашла копча, која би свезу немађарски народности са Мађарима ма и у једном делу њиховом закопчати могла.

Да видимо.

„Угарска треба да буде самостална независна мађарска држава, која слободно и без икаквог страног умешаја све своје ствари уређује, и која осим цивилне администрације (грађанске управе) треба да има потпуну самосталност у војеним и финансијским стварима, у међународним одношајима и у свима стварима државне управе и газдинства.“ То је језгра програма те нове странке, но већ та језгра заустављa на данашњем становишту њеном, народносну опозицију.

И „удруженој државној опозицији“ идеал је „мађарска држава“, а то је камен претиканија за немађарске народности ове земље и то је извор унутарњој борби. То је с погледом на унутарњу политику Угарске, програм мађарски од год. 1848 који не иде за тим само, да поред потпуне самосталности државне ова држава носи с поља тип мађарства, су чим би немађарске народности сагласне биле, него је разуме као чисто мађарску и изнутра, допуштајући другим елементима само атрибуте грађанства, без народносне боје. Специјално о народностима говори манифест „удружене државоправне опозиције“, да у тежњи остварења свога програма неће према народностима никад из вида губити право и правичност, јер та странка „радо признаје право свакој народности да уздржава и развија своју народност и жели да сваки грађанин ове државе у њојзи толики ступањ слободе и благостања ужива, да се потпуно осећа у овој земљи као у својој кући.“ Но „територијално и политично јединство земље неможе никако и ничему жртвовати, јер раскид устава и јединства ове земље у цељи задовољења народносни захтева, сматра за гроб свима добитцима које добро уређена држава може дати грађанима отачбине.“

Тако мисли та странка о народностима.

Мисао „мађарске државе“ заједнички је општи идеал свију мађарски странака и само у сретствима остварења тога идеала, у већој или мањој мери уставне и грађанске слободе која би се народима оставила, лежи разлика становишта њиховог. Равноправност народности без повреде и политичног и територијалног јединства земље али са условима гаранције језика немађарски народности — то искључује и ова странка из свога програма као и све друге.

Шта имају немађарске народности од туда, што им се „радо признаје право да се уздржавају и развијају,“ кад се то разумева само на друштвеном пољу, где се и неда ускратити ничим тај развитак, ако народност која само има у себи снаге томе; и како би се могло доћи и до оне лепе жеље ове странке, „да сваки грађанин ове државе дође до што већег благостања,“ кад се овим начином народности упућују на сопствену помоћ, дакле на двоструке терете, од којих једни иду у прилог Мађарству и мађарској народности. Ту су са свим везане руке развитку немађарски народности омчом мађарске државне мисли, и онда су све лепе жеље пусте и голе — жеље, и празне речи.

У тежњи за општом слободом и потпуном самосталности ове земље, слагаће се немађарске народности и са овим новим делом државоправне опозиције, као што се се слажу и са крајном левицом у питањима те врсте. Али саму основу њиховог програма, мисао мађарске државе, мора ће побијати непрестано, јер у томе лежи одбрана њиховог сопственог народног и народносног опстанка. Modus vivendi са народностима у земљи, могу Мађари лако али и само онда наћи, кад се одрекну тежње великог мађарства, и она странка у мађарском народу која се отресе те тежње и ухвати за руку са народностима, имаће сталне будућности. Та ће бити спаситељ Угарске и мађарског народа. Ово друго само су покушаји у којима се штети и земља и мађарски народ највећма.

—а—

МАНИФЕСТ

који је „Удружена државо-правна опозиција“ мађарска управила на народ. (Свршетак)

„Једна јака опозиција пратила је још од почетка њеног ову систему, и није се тога мањивала, да неко подуже време на исту напада; на жалост пак почео је баш онда један део опозиције, да нешто врда и баш тада сазре у њеном крилу болесна биљка маловерства и оскудице у стрпљењу, када неизбежни хрђави резултати системе од г. 1867. оправдаваху њене назоре. Државоправна опозиција постаде усљед тога мања, и остаде без многи своји најзнатнији борца, који напустивши остварење своји досадањи познати начела, придружише своје силе, које би ваљало нечем бољем на услугу ставити, болесноме телу једне по себи труле системе.

Па и у оваким околностима, у пркос хрђавоме стању, нетреба да клонемо духом; наша је дужност, да према својим силама и на даље одржимо слободу и независимост Угарске, јер ово је управо по отачбину животно питање. И за то смо ми — ослањајући се на народ, и на непоколебиву љубав његову према отачбини, која је кроз хиљаде год. дана била оклоп народни против свију нападаја и опасности, и црпећи наду из они радосни знакова, који упркос поражавајућем дејству хрђавог стања и горки осећаја ипак сигналишу, како се енергично распаљује дух народни — закључили: да, ма да нам је чета мала, заставу самосталности и независимости тако исто у вис дигнемо као и пре. —

Одговарајући и до сада живо израженој општој жељи, држимо да је нужно, да се у фракције разсути елементи опозиције на ново организују и споје, како би сви, који хоће, да отачбини самосталност и независност задобију, и да главну сметњу истоме, законе од 1867. год. по до садањим њиним познатим начелима и издатим програмима за у будуће одлучно укину, могли заједничким силама и једнодушним споразумљењем ићи за постижењем велике заједничке цели. И зато изступамо из свезе са досадањом организацијом странака, и нас су сада у Будим-Пешти налазећи се начелни другови и земаљски посланици, који до сада беху чланови, то „48 странке“ то „левичарског клуба“, спојили под именом *„Удружена државоправна опозиција“* у једну странку, чије програм овако гласи:

„Угарска треба да буде самостална, независна мађарска држава, која слободно без да се и ко умеша, уређује све своје послове, која осим цивилне администрације треба да има потпуну самосталност, што се тиче војске, финанција, међународни одношаја, и свију послова државног газдинства.“

Под ово мало речи мишљасмо ми, да можемо да подведемо све оно, што је и досада била општа највиша цељ свију они, који водише одлучну опозицију противу оне системе, што је законима од 1867. уведена; овим програмом мишљасмо ми, да можемо јако да спојимо у једну странку све оне, који су верне присталице самосталности и независимости наше отачбине, све ако су другим мање важним стварма противни назора, јер је односно неизбежне потребе наше државне екзистенције изречена сагласност у назорима једини необходни услов удружења.

Ми изчекујемо и надамо се, да ће се нашем садањем склапању странке придружити сви они наши начелни пријатељи, који у овај мах још подаље стоје од нас због неки по нашем мњењу незнатни диференција у мњењу, или којих је изступ из већ уобичајене партајске свезе чиме год препречен, пошто из убеђења о општности наши начела и цели прпимо ту наду, да ће међу тим, док се удружење фактично неизведе, међу нама добро споразумљење и хармоничиа заједничка радња владати.

То, да задобијемо државну самосталност и независност наше отачбине, то нам је задаћа над свима задаћама, јер ми нећено да смо пљен туђи интереса, јер наш духовни полет и наше материјално благостање ли може да напредује и јака корена да ухвати под ладом слободе и народне самосталности.

Одлучно одбијамо и тај погрешни назор, као да ће самосталност Угарске, као у опреци стојећи, било према интересима владајућег дома, било према интересима остали под владом Његовог Величанства стојећи земаља, изаввати реакцију. У интересу монарха лежи, да његовој бризи поверене земље могу да постигну што већи ступањ благостања и државне моћи, чему су само онда способни, кад управо под ширмом државне самосталности о себи самима бринећи се, могу своје способности и оне природне дарове, којима их је провиђење одарило, да подпуно развију.

Ми неверујемо у то, да наш народ има да бира само између једне овој садањој сличне системе или евентуалитета абсолутизма и революције; напротив ми смо баш уверени, да народ, који једнодушно, гласно и мужанствено изјави своје жеље, кад уме да хоће, сигурно постизава цељ са својим правичним изискивањма; и пошто се показало, да апсолутистична система води к пропасти, како наше отачбине, тако и остали под владом Њег. Величанства стојећи земаља; пошто необорива факта дадоше доказа, да је Угарска системом од 1867 год. на то осуђена, да дође у стање у коме се неможе одржати: то ништа друго непреостаје, до да се вратимо на оно исто становиште, које је народ 1848 год. за један целисходан модус сматрао, да би се могао самостални државни живот живовати.

Зато ћемо ми искати, да се укине заједничко министарство, делегације и заједничка војска, и да се промену сва она наређења у законима од 1867 год. која су уништила самостално право наше отачбине да сама о себи решава.

Да се наши државни трошкови у ред доведу, и да се наши финанцијски заплети разчисте, несмемо се на таке мере ограничити, којих резултат је незнатан и проблематичан, или које би тек временом плодом уродиле.

Претерана повишица пореза истина може у изванредним околностима, и то на кратко време и међу тим да буде нека употребива мера, но ако би се за навек увела, онда би она утукла, то материјалну снагу земље, то опет никако се неби могла сматрати за сигуран извор доходка. Ради уређења наши финанција нужно је, да се многе реформе уведу у све бранже државне управе: но ипак има неизбежни мера у већем стилу, које су позване, да олакшају прекоморне терете земље, и које уједно у свези стоје са оним корацима, које треба учинити, да се осигура наша државна самосталност. Да се укине заједничка војска, и да се уведе самостална система обране, налаже и осигурање наше самосталности, као и уређење наши финанција; редукција линејне војске и опште руковање свима војним и обранбеним стварма, које би вршио угарски сабор и угарска влада, и са финанциског гледишта је необходно нужно,

Ми добро знамо, да међународни европски одношаји нашој отачбини неби допустили, да се ова обезоружа; али смо уверени, да она велика, у војеним редовима стојећа маса неспасава отачбину, кад јој недостаје она снага, коју само патриотско одушевљење може да улије браниоцима отачбине. Добро организована, опет пробуђеним, унаслеђеним војничким духом народа и одушевљеним подпомагањем народне особине провејана мађарска војска, може своју задаћу сигурније да изврши, него оне велике, сваке моралне снаге лишене масе, због које ево од силна терета трошкова на њу морамо да се стропоштамо.

Зато ми тражимо самосталну мађарску војску, зато тражимо ревизију аустријског уговора о државном дугу, као неизбежне мере с гледишта о уређењу наши финанција. И ми тражимо таку модификацију уговора о ђумручини и трговини, да можемо положити основа томе, да се наша земаљска индустрија и трговина, а тиме и материјално благостање унапреди; ми тражимо да се оснује једна мађарска народна банка, и да се уведе самостална система о банкама.

Наше старе администрационе и судске инштитуције пале су као жртва неправилно примењиваних доктрина заједничке системе од 1867. год. и оскудице у пијетету према нашим народним традицијама.

У место да се цени оно, што као оригинална кроз столећно дуго развијање из духа народа поникнувша и на развијање према потребама напредног века подпуно способна инштитуција остаде у народу као гаранција за његову љубав к слободи и његову организаторску способност видимо, да је така збрка, то тамо, то овде узетих инштитуција уведена као административна и судска организација, што с једне стране изазива сумњу у иностранцу о нашој државној организаторској способности, а с друге опет преплављује становништво земље са таким злом, које скоро неможе сносити. Јурисдикције су изгубиле онај делокруг и онај углед, чиме су оне равномерно давале прилике за аутономну делателност, дочим је тиме, што су општине себи саме остављене биле администрација дошла до савршене стагнације (застоја). Наше са великом трошковима уведено судство поново је на се навукло ону клетву абсолутне системе, због чега је народ постао пљеном безсавесни каишара и због тешкоће и скупоће, да до правице дође волео је да и неправду и штету трпи.

Делом су искључени, делом су отуђени од уплива на јавне ствари сви они елементи, који су пређе водили бригу о јавним пословима, те се тако у високој мери распростире све већма и већма неред у административној и судској управи и трује све јавне одношаје земље.

Зато ми тражимо, да се напусти досадања централизацијона и бирократска тенденција, тражимо да опет успостави система старе унаслеђене мађарске самовладавине, да се опет подпуно даде муниципијама њина исторички развијена компетенција, и положај подржавајући народно представништво и право избора; на овом темељу желимо ми органички развитак наши административни и судски инштитуција.

Наши одношаји према народностима у највећој мери захтевају, да се у грађанима, који разне језике говоре никад неизгубе из вида право и правичност

једни према другима. Својевољно признајемо ми право свакој народности, да своју народносну особину очува и развија, и ми желимо, да сваки становник ове земље у такој мери може уживати слободу и благостање, да би се подпуно могао у овој земљи осећати као код своје куће. Територијално пак и политично јединство земље неможемо ми ни из какви обзира жртвовати; распад устава и јединства наше отачбине с цељу, да се задовоље жеље народности, био би, пошто се то услед наши етнографски одношаја никако и не може правично извести, општи гроб за све оне користи, које добро организована држава свима грађанима отачбине осигурава. Васпостављење државне самосталности наше отачбине нужно је и са гледишта народносни одношаја; јер држава нема ни у очима грађана нужног ауторитета све донде, докле год ови виде, да највиша власт над мађарском државом лежи у рукама аустријске монархије. Чувајући јединство, ауторитет и власт земље, исчекујемо ми од општег распростирања културе тај исти резултат, који видимо да га има у другима, под овима равним одношајима живећим земљама, на име: брацко заједничко живовање разни народности и брацко корачање у напред за општом великом културном цељи.

Ми желимо, да још заостала питања о реформама и она што ће се можда у будуће појавити на слободоуман начин буду решена, јер ми смо тврдо о томе уверени, да дух времена сваку сметњу себи с пута уклања. Покоравајући се овоме правцу, нећемо ми ипак да жртвујемо сигурни пут развића и преображаја каквим лажним паукама и теоријама двоструког значаја; ми нећемо да жртвујемо нашу историчку прошлост, ми нећемо да јаке жиле нашег народног живота подсечемо. Нама није нужда, да ми ни грађанску самосвест, ни самоуправу, ни конфесионалну толеранцију као нову науку, као нов правац примимо, јер осећај за исте лежи у нашем народном карактеру још из дубоке прошлости, и давно је већ припремио народ зато, да прими све оно, што је дух напретка већ створио.

Ово су начела и назори, који дају правца радњи наше удружене странке; да приме и подпомогну ова начела и назоре, и да се енергично и постојано боре за остварење истих, ми овим позивамо синове наше отачбине. Већ четврт и по столећа бори се народ за свој опстанак, и за своју државну самосталност и независност; и ово, на што ми народ позивамо, само је наставак те борбе. Донде, док наши државни одношаји небуду уређени тако, да наш самостални државни опстанак, да наш духовни и материјални напредак буде осигуран, теће борба непрестано оним коритом, којим се од битке код Мухача амо непрекидно кретала. Донде могу у нашој отачбини постојати само две странке на име: странка за народну самосталност и она друга, која је задовољна са стањем, које је ма и на садање налик, странка, која се неможе ни у каквом другом правцу развијати, до у том, да Угарска постане саставним делом опште аустријске монархије, а у самој ствари само провинција и колонија. Као посланике-заступнике странке за народну самосталност можемо само оне да сматрамо, који су с нама заједно одлучни противници системе од 1867 год. јер они, који тај основ примају, који у оквиру истог хоће да земаљске послове воде, ма како се они звали, и ма на шта се они позивали, фактично непродужују борбу за освојење државне самосталности земаљске. Они који на садањем основу, преузимајући на се владу, хоће да докажу, да се и на овом основу отачбини може много добра учинити, немогу ништа друго израдити до то, да под изликом тренутног одакшања на неко време одклоне радикално лечење. Цељ се може само тако постићи, ако велика публика народа сама подигне свој глас и поиште, да се осигура самосталност отачбине и интереси земље.

Нека народ своју вољу тиме изјави, да повери заступство на сабору таким људма, који очито и одлучно признају начела странке за народну самосталност и независност; нека се нико нада поколебати у своме уверењу силом и намамом власника: нека никога ненаведу на странпутицу софистичне двусмислице. Судба народа лежи у његовим рукама; није ствар у томе, да он свој живот и своју крв отачбини на жртву принесе; није ништа друго нужно, до да он јасно изјави, шта сматра за неизбежно нужно, да се отачбина очува, и да то енергично и мужанствено захтева.

По налогу генералне скупштине „удружене државоправне опозиције држане 27. марта п. р. 1874.

Едмунд Калаји, Адам Лазар, Ернст Шимоњи, Лудвиг Чавољски, Лудвиг Мочари, Влазијус Орбан.

ДОПИСИ.

(Т С. В.) Беч, 11. (30.) марта. (*Хербст и левичари. Привидно измирење. Избори за делегацију рајхсратску. Различности.*) У колико је већ била неслога у редовима уставоверацa напредовала, нек вам и то сведочи, да је и већина левичарског клуба (ког је вођа као што ће и читаоцима из дописа мојих познато бити др. Хербст) јошт истога оног дана, кад се је у посланичком дому расправа о теолошком факултету у Инсбруку водила, закључак донела, да се одвоји од Хербста и да особени клуб оснује, под именом „клуб левог нецтрума". Но и то јошт није толико, колико срамота, коју је Хербсту сопствена му његова партаја тиме нанела, што је у предизборима за делегације најмање гласова од свију кандидата добио, услед чега се је Хербст на мандату намењеном унапред захвалио. Гискра сасвим је изгубио кредита са говором његовим, па зато га левичари сасвим хтедоше искључити из кандидатуре за делегацију рајхсратску. Ако до тога није дошло, то се једино има приписати упливу владе, која је рада да пред светом забашури конфликт, што се између уставоверних фракција изродио. И Хербст чак се је дао приволети, да прими мандат за делегацију, но то измирење сасма је привидно, што у осталом и сами уставоверци не таје. Клуб левичара решио је да тек после ускрса у ствари нове партајне формације закључак донесе. И ово је већ доказ горе реченоме а најеклатантније показује то чланак, ког је гласило Младо-Немаца после расправе о језујитском факултету донело и у ком се м. о. ово вели:

„Велике уставоверне странке нема више. Она је раздвојена. Већина постала је од јучерањег дана слепо оруђе владино, а негдашње вође њезине остали су официри без војске. Раздор и неслога у уставоверној странци свечано су јуче прокламовани, а ту је прокламацију пратио усклик и смеј правне партије!"

У јучерањој седници посл. куће обављени су избори за рајхсратску делегацију. Гласало се је — као што закон прописује по круновинама. Листа уставоверацa наравно да је продрла. Само су Галиција и Форалберг послале федералистичне заступнике у делегацију. Далмацију заступљује у њој *Лапена*. Заменик му *Бонда*.

У уторак завршује рајхсрат за сада рад свој а наставиће га тек после ускршњих ферија.

Буковинског митрополита *Бенделу* посвети ђерђевски румунски митрополит Ивачковић.

+ Пастуша (*у Банији*) 12. марта. Несјећам се да сте икад из нашег мјеста имали каквог гласа за „Заставу". То сеоце српско лежи више Комоговине испод Винодола у закрајку, ђе живи тежачки народ српски, коме је главна брига за зарадом крува и рува, те му једва времена остаје, да пази и пита, шта се по свијету збива и догађа.

У положају таквом није дакле чудо, да о нашој Пастуши српски снијет незна, гди лежи и јели жива.

Нама се ево први пут даде прилика, да се огласимо, али богме тужном вјести, а то је, да смо предали матери земљи кости Танасије Драгосављевића свијештеника тремушњичког. Жалост и туга очева за сином капеланом у Подови, кога је отац пред осам дана самртничким покровом покрио, и далеким путовањем налади се, те немогавши сина ни до гроба одпратити, врати се кући и легне у постељу у којој га је осми дан смрт затекла на несрећу његове троје неприскрбљене дјеце и болане супруге. Покојник је био примјерни свјештеник у народу, кога је жарко љубио и код своји велики родитељски брига у народњим стварима био је први међу првима. Начела народња у напредном духу заступо је свуђе смјело и отворено. Узмицао није никад пред противници, ма да су га прогонили. Искреност братства и пријатељства љубио је са сталношћу и постојаношћу. Једном ријечи беше човјек чиста карактера. На погребу саучествовало је околни осам свјештеника, а поп Паво Паић говорио је надгробно слово, у коме показа браћи свјештеницима преку нужду и потребу подизања фонда за сироте своје, јер — рече: требам ли вам слику бједа сирота наши износити, кад очима својима гледате живу жалост своју.

Призор је то био тужан и жалостан за гледаоце и за оне који чувства и осјећања имају слушати болну супругу и сироте лишене друга, родитеља, ђе лелечу и јаучу, јер незнаду шта ће и куда ће. Небо високо, а живу се у земљу неможе.

Сироте свештеничке нека утјеши Бог, али нама се на ино неможе, а да путем јавности неупитамо г. администратора патријаршије, из који узрока и разлога, од административног одбора у Плашком заискани сазив скупштине пречи и недопушта, на којој би се по спремљеном предлогу одбора за сироте и удовице свештеничке о устројењу фонда разговор повести морао, јер се јадно стање више очима гледати неможе.

Ако г. владики Никанору негоде скупштински разговори и договори, зар дакле због пркоса и омразе на народњаке и народње установе, сироте свештеничке да се пате и по свијету потуцају од немила до недрага.

Чуј дакле господине и архипастирју јаук и лелек сирота свјештенички, па се брже одзивај гласу народа свога у кога добру и богатству живиш ето као бубрег у лоју, те пружи само мрву са богате трпезе сиротама својима, мислимо, сазив скупштине, на ћемо ти благословити уживање и благовање, Оглушили се и оћутили и на овај позив наш, г. Администратор нека зна и памти, да ће доћи вријеме, кад ће народ и народно свјештенство тражити озбиљски рачуна за страдање свештенички сирота, којима се сазивом једне скупштине помоћи може.

Да видимо, дали се г. администратор боји бога.

Тузла, (*у Босни*). Међу многим опустошавајућим привилегираним ордама, које се по Босни под разним именима, скитају, једна је и свргнутог Сарајевског митрополита — изрода бугарског — Дионисија, и скоро ће година бити од како овај одсвуд, помоћу станболски интрига и добрих новаца, и помоћу проте бијељенског Димитрија Марковића и жабарског Стојана Стојичевића, попе се на плећа јадном народу зворничке епархије, и од тог доба па до данас иљадама је чуда и покора починио по овој несретној епархији, на саблазан своје духовне пастве, али их нико неизнесе свијету на видик; зато ћу овде бар од чести укратко да нацртам гадни рад ових крвопија, које они на бруку и покор читавог хришћанског народа ове епархије починише, па нек види и остали читајућу свијет, какви су наши цариградски архијереји.

Одљуд Дионисије чим је ступио на босанску земљу одма се с јаранијо са својим старим јатацима — народним крвопијама — протом бијељенским Димитријем Марковићем и Жабарским Стојаном Стојичевићем, па у слози, ове свештене три гагрице, које осим разврата и глобе, ништо друго пред очима светог немају, почеше најприљежније пити народну крв, а да би и послецњу кап испили упеше се, што но се каже, из петиних жила, да завваде: брата с братом, оца са сином, пријатеља с пријатељем, друга с другом и све у обште између себе, — почеше опадати код владе и прогонити с пута све, што им смета да у мутној води улове што већи плен. Зато одма свуда и на све стране по свој епархији разтурише тајна и јавна писма, у којима даваху упутства својим чанколизима народним одпадницима — којим ће начином општине између себе завађати, па што нијесу могли тако успјети, онда су они сва три у скупу сами собом по свој *епархији* ишли, и *људе завађали* којом су приликом највеће бруке и покоре чинили. Ради интрига Дионисије се задржавао у Бијељену читава три мјесеца дана и зато вријеме, поред осталог, још је успјео и од Јове Поповића из Чађивице узети 200 дуката да га као ђоја запопи и и да му даде очину парохију, но пошто је новце узео и човека упропастио, онда је исту парохију продао другој тројици попова за 250 дуката, па тако Јови пропаде и парохија и новци (при свем том, што је он обвезан рукополагати и парохије раздавати безплатно а народ му за све то плаћа годишње око *две хиљаде дуката*,) због чега га сељани умало неубише код Драгаљевачке цркве — и пошто је то све свршио и још неколико сељака оглобио, шћео је да докопа у своје нечастиве руке и касу драгаљевачке и бијељенске цркве, и шта није око тога радио: молио је на разне начине народ а и претио је, да је он министар хришћанске просвете, и да је као такав властан силом узети. Но неиспаде му план за руком да се докопа џабалука из народне муке, јер му народ отворено у очи каза, да нема у њему поверења па му народ зато неможе ни предати у руке таку важну ствар, као што је црквено-народна каса. То је Ђонисија јако огорчило, но не зато, што народ нема у њему поверења, њему толико није ни стало за тим, но зато је огорчен, што се неможе да докопа од једанпут тако позамашне суме новаца, као што је каса те двије цркве. Он истина глоби, али је тешко начекати, да се глобеђи по 10, 50, 60 и 100 дуката скупе хиљаде, те да се онда Ђонисије разкомоти као какав китајски бобдикан. Таким је начином обишао и сву епархију а на млого се мјеста и туко са сељацима. Но најтеже му је било у Брчком, ђе је народна странка у већем броју била и јаче се држала, због чега је он дуго и обилазио Брчки, док на последку и ту стиже 6. авг.прошле године, па видећи како су ствари стале, почео се у највећег ђавола претварати и ништа није поштедио само да му падне шака, да што у већем ступњу излије свој звјерски гњев над протом брчанским Стевом Петковићем, зато што му овај није шћео по брчанској нахији врбовати подписе за његов овамо из Цариграда долазак, као што су то чиниле проте: бијељенски и жабарски.

Ђонисије је читав мјесец дана у Брчком сједио и непрестано ковао лажи и којекаква подметања, па предавао својим чанколизама, да с њима оптужује проту а у исто вријеме трчао је као шебек по чаршији од дућана до дућана и увјеравао воће народне странке да ће од сада бољи и поштенији бити — а једном приликом пред двојицом вођа народне странке плакао је превијао се, преклињао и богорадио, „само мало — вели — да стрпите, па ћете се одма на дјелу увјерити, да нећу бити онакав каквог сте ме до сад познавали." Ове орјатске суве цариградског језуита, проливене преко часног крста и еванђеља, задржаше мало народну странку да за време ћути а да пази, шта ће у напредак ова свештена хијена радити, Али „вук длаку мења а ћуд никад". Тако и наша духом светим освештена глава Ђонисије, јер што гођ је више радио, то је све више бруке и покора чинио, и чим је из Брчког изишао одма је за 60 # дуката дозволио старцу од 60 година неком Сави Ђорићу из Брчког, да се ожени четврти пут, затим неком Филипу Андрићу узео је 60 дук. а прото бијелински Димитрије Марковић 90 дук. па су и њему дозволили да се четврти пут ожени, а неком Ђури из Бијеле

ЛИСТАК.

ДОПУНЕ И ИЗПРАВКЕ ЗА „ГРАЂУ ЗА ИСТОРИЈУ СРП. ПОЗОРИШТА"

од Јована Ђорђевића.

(Наставак.)

Прави је глумац свакад уједно *и племенит човек*. Такав је он и на позорници, и у светском друштву, па такав је и у домаћем животу, и онде је брижљив отац, послушан син, веран муж, нежан брат.

Али је уз све то још и *родољуб* у пуном смислу ове речи. Његов му је народ први на свету, и ако није, а он бар жели, да међу прве дође. Он је весео и срећан у срећи свога народа: а кад наступе црни и тешки дани несреће и искушења за народ, он је ту да с њиме плаче, да га теши и рабри, да се за њ жртвује. Његово је срце барометар народне среће и несреће. Што му је народ слабији, беднији, угњетенији, презренији: тим га он јаче љуби, негује, поштује обожава. При свем тим он није *фанатик*; не мрзи друге срећније и напредније народе; он их љуби, поштује их, диви им се и радо учи од њих: али то осећање код њега се никад не измеће у *космополитизам*, коме је девиза: „Ubi bene ibi patria;" а још мање у *ренегатство*, које се продаје и туђину, и душманину, *само ако више плати*. Не, он не тргује а својим талентима: он их своме народу *поклања*, али за туђина нису му ни по коју цену *на продају*. Као да је опстанак народа за њега везан, тако га се он лепи, а не напушта га никада. Ако за кога, за њега поглавито важе песникове речи:

„Та за те места другога
Сав божји нема свет;
У судби благој, судби злој,
Ту ти је живит', мрет'!"

Ови глумци спадају махом у *интелигенцију* свога народа, и из *ње су и произишли;* или ако и нису, а они су гвозденим трудом набавили себи и она теоријска знања, без којих глумац није ништа друго, до само обичан *занатлија*. Све што спада у обим *позоришне вештине и народности*, све је то за њих предмет озбиљне студије, од почетка њиове глумачке каријере па до гроба. — Они не грамзе за пљескањем *треће галерије*; они траже, да се допадну свеснијој и строжијој мањини публике, они су најстрожије судије *себи самима*, теже да се у вештини изједначе са глумачким корифејима *других народа*, и кад излазе на позорницу, излазе с таким пијететом и таком савесношћу, као да их неће гледати њнова *обична* публика, која је с њима свакад задовољна, него као да ће сваки њиов глас и покрет пратити оштро око Талмино или Гериково, који је на представљачу пијане улоге умео да примети да му је *„лева нога трезна била."* — Народна историја, поезија, књижевност, народни језик и његове тајне, народно ношиво и т. д. све га то занима у највећој мери; народни песници, драматици, књижевници, уметници предмети су његове љубави и поштовања. Што они *стварају* то он *распростире*: они су му *учитељи* у свему, што је лепо, истинито, народно; а он је *веран апостол* свега лепога, истинитога, народнога.

Ово је тип *правог глумца, идеалисте*. Ово су стубови сваког позоришта, и што их више има оваких код кога позоришта, у толико оно чвршће стоји. У ову врсту спадају *сва најсјајнија имена глумачка код свију народа*. Шекспир, Молијер, Талма, Герик, Кин, Најберка, Екхоф, Шредер, Ифланд, све то беху не само велики глумци, него и врстни људи и патриоте. Поред ових великана пођимо редом по свима већим позорницама у Европи, распитајмо за сва крупнија имена глумачка, за све који су по 30—40 година били стубови, дика и украс својих позоришта, свуда ћемо наћи да су то били у исто доба и као људи и као патриоте, и као вештаци на своме месту. Благо позоришту, где се ове врлине цене и поштују, где се оваки стубови подижу, множе и подржавају!

Између ових, о којима смо до сад говорили, и између оних, на које ћемо одма прећи, стоји у *средини* једна врста глумаца, коју не можемо уврстити ни међу идеалисте, ни међу материјалисте. Они су као неки *ембриони*, од којих се према околностима може развити, или шарени лептир идеалисте, или гадна гусеница материјалисте.

И њих је довела у позориште добра воља, као и идеалисте: али у тој доброј вољи нити имају оне *стамности*, нити оне *резигнације*, која правог идеалисту карактерише. Обично су дошли из „нижих регија друштва," где им је и васпитање и изображење остало занемарено, и то им не да, да се и покрај све даровитости до идеалисте узвисе. Без довољне спреме захуктају се они, да заузму на јуриш глумачки Парнас, и већ на првом брежуљку сустану; па како неће, да се натраг врате и изнова „од почетка" почну, а до врха опет немогу, то остану до века „нит' на небу, нит' на земљи," постану *рутинисте, стационарни глумци*, и благо њима, ако то и увиде, и ако се не отимају за оним, за што нису, *што врло ретко бива*.

Као што је са њиовом *сталношћу*, тако је и с *резигнацијом*. Рутиниста ове врсте оће и да ради, оће и да се труди, али је његово начело „do ut des, facio ut facias;" његово се око нерадо одвраћа од „мисирских лонаца с месом," и ако се од њега траже повеће и подуже жртве, брао ће да сустане.

Ако га по овоме свему и не можемо уврстити међу *јунаке* позоришта, међу глумце идеалисте: не можемо га одма стрпати ни међу спекуланте и материјалисте, јер у њему нема толико *себичности* и *лукавства*, колико се код ових опажа.

Рутинисте ове врсте нису на одмет ни код једног позоришта, па ни код народног. Добра управа уме их врло добро употребити, негујући и развијајући њиове добре стране, којих имају. Ако и не могу од њих постати генерали, могу добри наредници, а и такви се траже за војску. Угледајући се на своје врстније другове, на идеалисте, при-

дозволио је, за још непознату суму, да се вјенча са рођеном свасти свога рођеног рођака, а ово су све досада у Босни нечувена зла, која је само Ђонисије у стању разрешити и послати од Бога дани му благослов!?

У Босни има дивљег азијатског обичаја, да нежењени момци украду ђевојку, кад им се допадне, а неће на лијеп начин да пође. Суд турски истина казни таке поступке, али наша свештена глава Ђонисије не само неказни и дозвољава да се таки незакони и противу-хришћански бракови свршавају, него још и наговара просте људе да цуре отимају. Тако је у селу Трнову била једна врло лијепа ђевојка, од богате фамилије, коју је желио узети неки Малинић, но ђевојка му из неки узрока није шћела поћи, а Малинић оде нашем Ђонисији и даде му 90 дук. да му дозволи отети је и владика, ваљда на основу података из номоканона, не само што благослови тако „бракосочетаније“ него још пошље и своје сеизе у помоћ и неке Турке те ударе човеку на кућу, раскопају, ђевојку на силу отму, а оца јој, који ју је бранио убију. Суд одма притегне разбојнике, но наш богоизбрани владика, својим архијерејским ауторитетом, пусти их из апса, но најпре им узме још једну позамашну суму новаца, што су убили човека, јер вели, „ја вам нисам дозволио, да убијете човека, ако сам вам дозволио да отмете цуру!“

Неки поп Коста Јовичић био је више година код проте брчанског капелан, но владика га на фини начин оћера, обећавајући му дати за себе парохију, и пошто кроз више мјесеци неучини, а овај неимајући одашта живити, врати се опет брчанском проти, онда му овај одузме епитрахиљ и сада чујем да је исти поп Коста, због таког непоштеног поступка владичиног с њиме, пао у очајање па оће вјером да преврне.

У свима тим неделима главни су Дионисијеви сурадници: прота, бијељенски Димитрије Марковић и жабарски Стојан Стојичевић; (то је онај, што је у време посавског устанка 1858 год. издо Србе, те онако ужасно страдаше). Ови изроди, поред свију недела, што тобож као несретни Срби, са овим наметнутим караказанцем починише, још су у својим нахијама од сваког вјенчања за доброг свог господара Ђонисија — узимали од јадни сељана по 5—8 а доста пута и 15 дук., јер ови одпадници српски невиде свој живот у народном, него у народним тиранима, — проклето им било српско млијеко, које их је на бруку и пропаст српску одранило! Али и Ђонисије је своје „вјерне“ за трудове наградио, но не из свога џепа него из народног, и заповедио је преко суда сељанима бијељенске нахије, да поред осталих свију глоба и 500 кућа парохије, још плаћају проти Димитрији 8000. гроша, а дервиш-проту Стојана заклонио у крађи, коју је учинио у обудовачкој цркви (преко 5000 дук.), а то је овако учинио: кад је обудовачка општина поватала све доказе, да је прото Стојан, рукујући неколико година црквеном касом грдну суму новаца украо, онда га је јако притегла и из тога се шкрипца није могао извући док неположи покрадене новце, онда дође Ђонисији „срећна“ мисао у главу, те брже боље просу међу Турцима глас, да „Власи“ (православни Срби) дижу буну противу цара, те тиме тако застраши сељаке да сада несме ни један писнути, па ма му прото Стојан кућу запалио, јер се сваки добро сећа 1858 год., кад оно прота многе Србе на колац наби и у тавницу оправи, за које му јадни Срби посавци до данас ништа учинити немогоше, осим што му и најмање посавско србче и дан данас ову жалосну пјесму попјева: „Зелен боре невеселимо се, поп Стојане невеселио, што издаде Србе на *Липику*, издало те свето и година и т. д.

Има још један и то понајглавнији Дионисин сурадник а то је старо већ познато Ђонисијево куче Јово Ћинић — које је вјерно шенило и Цариграду за сво вријеме госина прогонства са сарајевске епархије. Па куд ће веће бруке и покора од ових? Но ево већи. Наша митрононосна глава Дионисије јавно напада на жескиње по сокацима, како да се у нас свака поштена жена мора одма сакрити, чим њега угледа а његова митрополија у Тузли пуна је некаког женскиња, ја мислим да их више нема ни персиски Шах — и једна од тих из његовог харема, нека шокица Манда у тајним приликама узе му златан крст и ланац, коју он, неимајући куд ни камо тужи турском суду, и Манда у присутству читавог судског заседања, ђе је био и паша, признаде, да је узела ноћу изнад главе Ђонисијеве. —

Кад је већ брчанска општина јасно увидила, у колико је Ђонисије покварен човек, и како руши све што је најсветије у друштвеном животу, онда је она, кажу, послала му једну оштру представку, у којој му је изложила млога његова недела, која је он учинио; навела му је, како он подкопава темељ народном моралу, и како руши све, што је народу најсветије; молила га је да се окане тога правца или ако не, да ће га у Цариград патријаршији тужити и најсрамније прећерати, па ма шта било, јер вели: „Ми нећемо трпити, да нам ви вашим поступцима све разрушите, што нам је најсветије у нашем животу, и што није никака сила кроз толико вјекова порушила.“ Слава Брчанима! Живила народна свјест, братство и јединство! Треба да се и друге, бар варошке општине угледају на брчанску, па да и оне тако учине, те да сви сложно за раније станемо на пут овоме злу.

Браћо! Неварајте се! Ђонисије је стара лажа и такав одљуд, да му нетреба ништа вјеровати; то је и морални и материјални банкрот, који је све своје проигро; за то пазите да вас својим старим лажама незаведе с правог пута. Знајте да је те живи ђаво у човечијем облику, па кад му тијесно дође, одма се заклони за крст и еванђеље; но кад је он то све презрео, знајте, да ће и вас под ноге бацити и упропастити, као што је већ поједине од ваше браће и упропастио. Видите да нас без икакви узрока позавађа међу собом, да нас пороби, попали, оскврни светињу наше праћедовске вјере и домаћи образ и поштење, које је Србин и у најгрознијим часовима бранио; па зар ћемо у данашње млого слободније вријеме и даље то гледати својим очима? Хоће ли наши потомци пљувати на наш прах и пепео, ако будемо скрстили руке па гледали како нам један цариградски разуздани и разкалашни калуђер све поруши, што нам је најсветије у нашем животу? Не! никакав поштени Србин нетреба, да према томе буде равнодушан, него треба да се сви слошке уватимо у коло брацког јединства, па да овог општег врага — народну стјеницу — скинемо једанпут с леђа, која нам је самовољно за кожу прионула. Немојте гледати на поједине изроде, који би сав српски народ за двије паре спалили, они су таки увјек били — и има их мање више сваки народ, и они само у несрећи читавог српског народа налазе своју личну срећу. Они су за српство једанпут за свагда изгубљени и њих треба сваки поштени Србин, да презире и да их се клони као живе ватре, а увјерени браћо будите, ако ми будемо слошке радили, да ћемо овога крвопију — Дионисија — уклонити из наше тужне отачбине, и ако баш наша стара мајија — цариградска патријаршија, не би нашу праведну тужбу уважила, онда ћемо учинити оно, што су наша браћа Бугари учинили.

Сложно браћо тако вам бог помогао!

ПРЕСКА ПАРНИЦА СВ. МАРКОВИЋА КЊИЖЕВНИКА И ДИМ. СТОЈКОВИЋА УРЕДНИКА „ЈАВНОСТИ“.

(Одговор Димит. Стојковића.)

(Наставак.)

Државни је тужилац сигурно имао на уму другу тачку реченог параграфа, кад ме је за саучесника огласио. Да видимо шта каже та друга тачка. „Ко научи кривца какво ће злочинство или преступлење учинити, ко кривцу набави оружије, оруђе или друго што, што је за извршење злог дела служило, знајући да ће се на то употребити, и који је кривца знајући и потпомагао у ономе, чиме је зло дело припремио, олакшао, или извршио.“

Овде ова друга тачка говори о помагачима, „који учинилцу не духовно, већ телесно помажу, да своје намерно дело изврши; да учинитељу набаве оружије, оруђе или друго што, што је за извршење злог дела служило.“

Да помагач прави помагач буде треба да *зна*, да ће се и како ће се дело учинити, и да ће се помоћ, коју кривац од њега тражи, употребити на извршење злог дела; треба да зна намеру која се је зачела у главном кривцу. Без овог знања нема саучесника, јер речени § 46 каже *„знајући и потпомагајући ономе“*. Врло је јасан смисао закона, који је државни тужилац или изгубио из вида, или није хтео да ме оправда, већ је просто хтео да ме тужи. Како би иначе био државни тужилац, кад ме неби тужио?!

§ 46 крив. закона говори јасно у првој и другој тачки, да саучесник пре свега мора знати кривичну намеру пишчеву. Да ја и нисам никако знао ни садржину, а још мање дубље намере пишчеве, види се јасно из његовог говора. Његов говор моја је одбрана. Дакле очевидно сам ме закон, и то управо § 46 крив. зак., на који се државни тужилац позива, брани од саучешћа.

Што се тиче § 25 зак. о печатњи, ја држим да тај § тражи, да се ја најпре осудим по положителном законику, па онда тек да се по том закону о печатњи могу осудити.

Пошто сам ја већ доказао да нема овде казнимог дела у реченим чланцима, то се ни на казну осудити не могу, а баш кад би суд узео и онда се ја никако као саучесник не могу осудити, већ тражим, да се по § 241 кр. под. од казни ослободим.

Да видимо напослетку шта вели § 38 о печатњи, по коме држ. тужилац тражи да се судим. Он каже по овоме закону дотичне казне одређују се мимо оне казни, која ће се *кривцу* досудити, ако се у садржају печатног дела налази казнимо дело, за које се у крив. закону налазе одређене казни.

Ни по овом § ја се не могу осудити као саучесник! Он захтева да сам ја најпре кривац или саучесник и да ми предстоје две казни: једна по крив. закону, а друга по закону о печатњи. Али како сам ја доказао наравно по јасно позитивном закону, а не претпоставкама, као што се мало пре против мене наведоше — није ни у колико имало места позивању на тај §, јер и § 28 зак. о печатњи готово то исто каже.

То је моја одбрана. Ја се надам да ће суд сматрати ову ствар савесно, безпристрано, не обзирући се на никакве партаичке стране, као што га опомиње и сам министар правде својим расписом. Друго немам шта да наведем у моју одбрану.

Лазаревић (Марковићу). Имате ли што год да кажете?

Марковић: Имам да приметим само на оно, што је у тужби наведено, да сам ја при одбрани код полиције навео, да сам у 13. броју говорио са омаловажањем о хатишерифима султановим. Мене је полиција питала само: зашто сам ја наводио да је султан потврђивао кнеза, и није ме питала о томе зашто ме држ. тужилац сада тужи.

Државни тужилац: Судом окружним, а затим и највишим земаљским судом (касацијоним судом). цењено је и нађено, да у списима г. Марковића на име у 7, 13, 23 броју „Јавности“ има казнимих дела г. Марковића и г. Стојковића, и то г. Марковић као главни кривац, а г. Стојковић као учесник.

Код таквих судова, данашња одбрана оптужених, нема, нити може имати законе важности, јер сви они изрази, који садрже казнима дела, данашњом одбраном нису збрисани; ја оћу да пређем с ћутањем готово сву одбрану њину, па и она пецкања г. Марковића, која су њему својствена и за које ће он много патати, јер он и готово не уме да што напише, док кога не пецка и не вређа. Остављајући све то на страну, ја ћу се само дотаћи расписа г. министра унутр. дела, на који су се данас оптужени као на заштиту позвали.

Расписом тим г. министар унутр. дела није никога, па ни оптужене овластио, да чине казнима дела. Дух је његовог расписа то, да сваки озбиљан публициста негује код народа овог поштовање закона земаљских и реда земаљског. То се нарочито увиђа из оних речи г. министра у првим редовима расписа, а зар тако публициста српски г. Мар. уме да негује поштовање спрам закона и установа земаљских? Зар су то мисли патриотске, с којима је надахнут г. Марковић при писању тих чланака? Он место да се оним расписом користи и да послужи користима ове земље, на што се самим тим расписом позива као публициста — он јавно позива свој народ и скупштину народну на гажење закона земаљских. На такав патриотизам г. Марковића ја би имао то да кажем: да бог сачува земљу ову од таквих патриота, као што је г. Марковић и њему подобни; такве би патриоте памећу својом ову земљу наскоро увукли у вртлог несреће, па и у гроб политички.

На она резонирања оптужених о извесним наређењима законским, по којима се имају у овим делима судити, примећавам, да се у тим њиним резонирањима огледа жалосно разумевање закона, — слабо познавање криминалног права.

Најзад на ову пространу и збрком појмова одликујућу се одбрану г. Стојковића имам да приметим, да би г. Стојковић паметније учинио, у место што је читао о конфедерацији држава американских, потрошио то време на читање погрдних чланака г. Марковића, као што би много боље за њега било, да се не пача у посао зашто није спреман кад има своју радњу за коју се спремио, и тиме да никоме не даје прилику да с његовим рукама гује вата.

То су укратко моја посматрања на одбрану оптужених.

Лазаревић: Имате ли шта да кажете?

Марковић: Да, имам.

Лазаревић: Само ако имате да одговорите што на ствар иде.

Марковић: Дакле г. државни тужилац сматра да је питање већ у начелу решено, да овде постоји кривично дело . . .

Лазаревић (утиче): Будите краћи, јер и он је као што видите доста кратак био.

Марковић продужује — кад су првостепени суд и касација пре претреса нашли да дело постоји, према томе не би требало ни да постоји претрес, него почем је дело већ „окачествовано“, као што се каже на правничком језику, суд треба да изриче пресуду. Ја држим да то није никако по закону, нити је г. држ. тужилац навео какав закон, којим би се таково тврђење оправдало. Дослеђење код суда и судски претрес баш зато и постоје, да се извиди: да ли постоји према свима околностима, које су доцније изнађене и наведене кривична дела онако, као што је суд првостепени и касацијони у први мах нашао.

То је управо задатак суда у испиту и претресу, да поново оцени све оне законе и наводе, које окривљени наводе.

Ми смо сада на претресу навели управо оне околности и објашњења, које јасно сведоче, да моје дело учињено у штампи није никако онако дело, као што је узето код полицајне власти и код суда, у први мах. Сад је баш то главна ствар, да се сви наши наводи у појединостима претресу и оцене.

Г. држ. тужилац баш то избегава — вели, да то није нужно јер је, вели, дело у народу решено. То је најбољи доказ, да он није у стању да побије оне наводе, које смо ми навели за разјашњење и оправдање наведеног дела.

Што се тиче они нападаја од држ. тужилца на мој патриотизам и у опште на мој књижевни рад нећу да одговарам ништа; само ћу да кажем да он није кадар да оцени моје знање и мој књижевни рад, нити је то његов посао, а тако исто да се од њега не ћу учити патриотизму.

Напоследку имам да одговорим на оно, што држ. тужилац наводи за наше заклањање за распис министра унутарњих дела. Ја сам казао да мени тако заклањање није нужно, почем сматрам да у мојим списима нема никаквог кривичног дела. Ја сам то навео само с тога, што ме г. држ. тужитељ тужи и за неке социјалистичке или „револуционарне“ теорије, Ја сам навео да се излагање ма какве теорије . . .

Лазаревић (утиче): Ви одосте у препирку књижевну.

Марковић: Ја се кривим за позивање на гажење закона; ја оћу то да објасним и молим немојте ме прекидати (и даље продужује.) Дакле ја сам навео, да се излагање ма какве теорије не казни по кривичном закону; а навео сам, да и кад би било кажњиво, ја би био оправдан по распису г. министра унутр. дела, јер он је навео, да се за његове владе не ће спречавати слободна мисао. Што на послетку г. држ. тужитељ наводи, да сам ја позивао које појединце или скупштину да газе законе, *то није истина* и о томе се може сваки уверити из мога чланка и моје одбране. Немам више ништа.

(Наставиће се)

свајају од њих и неотице по нешто, што је лепше и племенитије. Па ако их и не могу стићи, могу им се бар доста приближити, те ако и не могу постати лице на позоришној аљини, могу јој бар послужити за добру и топлу *поставу*.

Овоме противно бива с њима под рђавом управом, која не уме или неће да се њима користи. Сами себи остављени, како немају нити довољно увиђавности, нити чврстоће карактера, поводе се за сваким, који је вештији и лукавији. Тако падну као плен у шаке спекулантима и материјалистама, и у свима побунама и „страјковима глумачким“ видимо и њих у редовима побуњеника, где против управе или против својих другова идеалиста војују у корист својих лукавих подбадача, и за њих кестене из ватре ваде: док се покрај оваких учитеља мало по мало не извежбају, и по што сва добра својства једно по једно са себе поскидају као какву аљину, — најпосле пређу „са оружијем и пртљагом“ у логор спекуланата и материјалиста.

У сваком случају постају ове врсте глумци *оно што од њих управа начини.*

Сад да пређемо на другу врсту глумаца, на *спекуланте*, на *материјалисте*. Њих је довела у позориште не она чиста љубав к вештини, која је и на жртве готова: њима се допало глумовање, што се ту надају *лакшем* и *угоднијем животу*. Они су дошли у позориште, да раде *само за се*, а позоришту било како му драго: они дакле нису ни у ком случају *удови* позоришта, него су *паразити* на позоришном телу, у толико опаснији, у колико их више има, и у колико сваки поједини више сока црпе из позоришног тела.

Број оваких паразита је — *легеон*, и према разлици у њиовим способностима и у средствима, којима се за своје цели служе, могли би се у врло многе класе поделити. Али то би нас далеко одвело од наше теме, ма да би иначе вредно било, да се публика бар са главнијим видовима ове шкодљиве биљке упозна: тим пре, што међу њима има и таквих, које није лако одма на први поглед распознати од оних првих, о којима је до сад говорено.

Битна карактеристика, у којој се сви овога реда глумци слажу, и којом се од оних првих разликују, ова је:

Материјалистама је цел *добар живот*, а позориште им је *средство за ту цел.* — Идеалистама је цел *добро позришта и народа, а себе сматрају као средство* за ту цел.

Добро. Али *како да их распознамо*? Никоме није на челу написано, какав је. Ако ћемо примати речи за готов новац, онда ћемо за цело бити преварени; јер и од једних и од других слушаћемо једне исте фразе, шта више, материјалиста ће нам оба ува напунити о појезији, о идеализму, о жртвама, које је поднео и на које је готов, и са лепим фразама свагда ће надвикати и надговорити правог идеалисту, који се никад не размеће.

Дакле морамо пазити *на дела*, и онда ћемо брзо знати, на чему смо.

„Позориште“ (Наставиће се)

НОВИ САД 21. марта. На допис из Чуруге, под знаком (И. К.) у 26. броју „Заставе“, слао нам је г. В. Гавриловић трговац чурушки неки одговор у два три ли пута, ког ради облика му, немогосмо примити у лист.

Сад опет добисмо одговор његов на речени допис, ког опет из исти узрока неможемо у целини саопштити. Но кад госп. В. Гавриловић мисли да му је оним дописом нападнута част, коју овим хоће да брани, то ћемо из његовог послатог нам одговора извадити оно, што се може а то је: да г. В. Гавриловић тврди, „да ствари чурушке општине не стоје тако худо, као што их дописник црта у ономе допису; да је општина чурушка била и биће од првих, а предњачи, тако како његин позив и његини интереси захтевају“ — даље да је он, (г. В. Г.) „као председник црквене општине доста сам допринео к благостању те општине, што се из записника општинског видити може“, и да „као глава те општине предњачи и упливише на људе тако, да образ садањег поколења неће пред потоњим нараштајем; њега пак као председника контролише скупштина, која ће показати дал' је он достојан председник јој или не.“

Толико је у том одговору, што се на допис онај односи. Остало је нападај на некога, кога г. В, Гавриловић држи за дописника, што ми не пуштамо у лист, јер не спада на ствар. Лист овај има пречег задатка, но да служи за канал лични грдња, доскакивања и прескакивања са и без отрцани вицева. Једном за свагда нека је знано свакоме, да уредништво неможе контролисати локалне ствари поједини места и да по томе мора поверовати,

где о противном није убеђено, оно што дописници јаве, ако је у опште вероватно, али свагда и и у сваком случају може контролисати облик и тон списа који му стижу, те према томе одбацивати или примати ствари које се пошљу. Истина се да казати увек лепо, и по потреби и оштро, па садржавала у себи нападај или обрану, али између оштрине тона у излагању факта и просте грдње велика је разлика.

Најпосле погрдом се и тако и тако не доказује ништа и ко је где учинио какву погрешку, неправилност или слично што у јавном животу шире или уже радње, тај је не може оправдати с тим, што ће на мнимог или правог дописника просути чабар грдње. Оно опет остаје онако.

Оволико ради равнања оних, којима буде требало.

— Загребачке „Народне Новине“ од 28. марта по р. доносе стечај, што га оделење земаљске владе за богочаст и наставу расписује за професорска места на свеучилишту загребачком, које ће се отворити идуће школске године 1874-5. На *богословском* тражи се 5, на *правном* 6 (за општу историју права, каноничко право, грађанско право, казнено право и поступак, општу статистику и статистику монархије аустроугарске с особитим обзиром на статистику троједне краљевине за опште државно и међународно право), а на *философском* 3 професора (за општу историју, за класичну филологију латинску, и класичну филологију грчку — са платом од 1800 фор. на год, и петогодишњим доплатком од 200 фор. и 10% станарином. Стечај се расписује до конца априла г. 1874. Компетенти имају молбенице своје управити на кр. хрв. слав. далм. владино оделење за богочаст и наставу у Загребу, и назначити доба живота, место рођења, свршене факултетске науке, задобивени град доктора, за тим знање језика, пређашње службовање и положене можда натечајне испите за другу коју столицу учитељску; на послетку оспособљење за доцентуру задобивено можда на ком свеучилишту аустроугарске монархије.

— „П. Лојд.“ доноси по „Хону“ бележку, у којој се каже: „како је *манифест* народносног клуба готов, и како је већ било наређено и разаслање истога листовима, но да је обнародовање у последњем тренутку изостало с тога, што су се у крилу странке појавила *така трвења*, да је обнародовање немогуће постало, бар док се народносни посланици опет не састану.“

Нама је о тој ствари познато ово: да је *изјашњење* (декларација) народносни посланика још 9. (21.) марта утврђено, и остало је само, да се прегледи са језично-стилистичне стране. Тога ради била је та ствар предузета у конференцији од 11. (23). марта. Што је ту десило се, саобштавамо по казивању. Партен Козма поведе реч о томе, да се из садржине изостави једно место онде, где се говори о аустро-угар. поравнању. На то други нису пристали, и *Козма* изјави, *да због тога* иступа из „клуба народности“. Остали су закључили, да се место, где се говори о Ердељу, онако стави, као што је то у закључку конференције ердељски Романа, и пошто је то било ствар простог преписа, то је остављено, да по већ пре тога донесеном закључку онако попуњену декларацију председник клуба, Ант. Мочоњије, и један од клубски бележника, др. Максимовић, у име клуба подпишу и обнародују. Речено нам је, да су оба већ и подписали тај документат. Зашто још неизилази, није нам познато, али као што се из горњега види, томе нису крива никаква трвења у крилу клуба. После онога посланици су се већином разишли, и заостали не би ни могли што у име клуба закључивати, или одлагати. Ми се надамо, да ће декларација који дан изићи, на јавност. Доцније би било доста доцне.

— Путујући по нашим крајевима сад се у Н. Саду налази из Пећи, из старе Србије стара калуђерица и учитељка Катарина Симић, која купи добровољне прилоге на српску школу у Пећи. Премда су године оскудне, и давања и куплења има на све стране, ипак како цели, тако и места ради, које је стара столица српске патријаршије, и гњездо наше, препоручујемо сународницима, да речену госпођу учитељку по могућству подпомогну при збирању прилога на србску школу у Пећи. —

НОВИЈЕ.

Загреб 19. марта. Сабор хрватски састаће се 29. или 31. ов. месеца и радиће до први дана месеца маја.

Беч 19. марта. Министарски савет под председништвом цара држан утврдио је коначно своту заједничког буџета за идућу годину. Величина овог буџета равна је оној од прошле године.

Париз 19. марта. — У два изборна округа за попуњење посланички места у народној скупштини, изабрани су републиканци, што је не мало збунило монархистичне странке.

— Шесторица од најзнатнијих учесника у покрету паришке комуне, који касније беху у Нову Каледонију у ропство одправљени, утекли су отуда То су: Рошфор, Паскал-Грусе, Журд, Балијер, и још двојица. Мисли се, да им је бегство из давна и јаком помоћу из Европе преправљано.

— У Готи умро је 28. о. м. п. р, знаменити а строном *Хансен* после кратке болести.

Г. МИТИ ХАТФИ

вел. фишкалу торонталске жупаније у В. Бечкереку

За оне речи, које сте ви по допису у 31 бр. „Заставе“ у Новом Селу тамошњим Србима трговцима изрекли, позивам вас јавно, да ји за осам дана, на овом месту и докажете основано; ако пак то не учините, онда ћу вас за једног онаког човека свету приказати, који није достојан тога чина, до ког сте ви случајно дошли, и који данас на то злоупотребљујете, да на поштене људе, неистинита потварања чините.

У Сегедину 17. (29.) марта

ПЕРА МИЛИЋ,
трговац, и представник варошки у Сегедину.

ИЗЈАВА.

Овде се по Земуну разнео глас, да сам ја онај допис, који је у „Застави“ бр. 29. из Земуна увршћен написао, те с тога сам принуђен изјавити: 1. да мени околности вароши Земуна а нарочито у доба конституисања земунског магистрата, познате нису; 2. да не познајем изближе ни оне особе, које у поменутом допису главну улогу играју; 3. да ја од више година у новине не дописујем, даклем да и онај допис писао нисам.

У колико се пак ја са истим дописом слажем, то ћу, ако когод од увређени Земунаца зажели, — јавно рећи, — а реј чено са мојим подписом подкрепити.

У Земуну 12. марта. К. ТРУМИЋ, одветник.

ПРИЛОЗИ СРП. НАРОДНОМ ПОЗОРИШТУ.

Г. Петар Борић учитељ у Каменици скупио на позив управнога одбора позоришног од 6, (18) фебруара о. г. 24 фор. 20 новч. прилога. Имена приложника су ово:

1.) За годину дана приложише:

Гђа Јелисавета Вашаш 5 фор,; Стеван Мирковић 5 фор.; Ђорђе Матић 5 фор.; Гђа Софија Мајер 1 фор.; Љубомир Недељковић свештеник 1 фор.; Гђа Марија Јевремовић 1 фор.; Стеван Миљковић 20 новч.; Петар Ракић 20 новч.; Јован Ранин 20 н.; Никола Савић 20.; Ката Бајић 10 н.; Аца Урошевић 30 н.; Танасија Марић 20.; Вићентија Вишњички 30 н. Лазар Вишњички 20.; Павле Јосимовић 20 н.; Ђура Јосимовић 20.; Пора Војновић 20.; — Свега 20 фор. 70 н.

2.) Месечно за годину дана, почев од марта о. г. прилагаће:

Г. Божидар Радивојевић капетан 1 фор.; Ђорђе Мирковић 1 фор,; Гђа Анка Новићка 50 новч.; Јован Димитријевић 30 н.; Тодор Савић 30 н.; Јефта Сланкаменац 20 н.; Пера Борић учитељ и скупљач 20 н.; — свега 3 фор. 50 н.

Укупно из Каменице 24 ф. 20 н а. вр.

На свима овим родољубивим прилозима изјављује своју најтоплију благодарност,

Управа срп, нар. позоришта

Начеоник: СТЕБАН БРАПОВАЧКИ с. р.

САВА ПЕТРОВИЋ с. р. тајник.

КЊИЖЕВНЕ ВЕСТИ.

НА ЗНАЊЕ

СВИМА ШКОЛСКИМ ВЛАСТИМА.

Потписана књижара има част обзнанити свима црквеним општинама, црквеним одборима, управитељима и учитељским зборовима, да су у њезиној наклади које изишла, које још под штампом ова школска дела:

Букварска читанка, мала. Написао Аксентије Максимовић . . . . . 25 н

Рачуница за српске народне школе По немачком а с обзиром на нове мере израдио С. Коњевић. I. књига — 10 н. II. 12 нов. III. 16 нов. IV. 20 нов. све четири . . . . . 58 н.

Рачуница са више од 800 слика . . . . . 22 н.

Нове мере у Аустро-Угарској. Написао Мита Петровић . . . . . 20 н.

Граматика мала српска за основне школе. По Даничићу написао Ј. Павловић . . . . . 18 н.

Природопис Авг. Либена. За српске народне школе превео П. Деспотовић.

I. део: Зоологија . . . . . 25 н.

II. део: Ботаника . . . . . 18 н.

III. део: Минералогија . . . . . 20 н.

Јестаственица. По Гертнеру написао М. Т. Фрачковић. . . . . 25 н.

Наша земља. Читанка за народ. (Од вис. шк. савета као читанка у 5 и 6 разреду препоручена) . . . . . 50 н

Отачаственица. Свеска прва: Отачаствени и општи земљопис. Написао Н. Ђ. Вукићевић 46 н.

Повесница народа српског. Од почетка до пропасти на Косову. У XV. приповедака за децу српску приредио Н. Ђ. Вукићевић . . 20 н.

Словенски буквар. За српске народне школе 14 н.

Писмени састави. За српске народне школе (под штампом.)

Основна знања. За српске народне школе (под штампом.)

Наука о геометријским облицима. За употребљавање у школи написао Мита Петровић (под штампом.)

Честитке. За школску и другу српску децу, израдио П. Д. П. поправљено издање , . . 20 н.

Писмарица. Треће фино издање. Кутија . . 3 ф. —

Штице. По методу Н. Ђ. Вукићевића . . . 2 ф. —

Записник за свешт. попис за школу способне деце, табак . . . . . 6 н.

Записник за прозивање ђака, табак . . . . 12 н.

„ за оцену ђака, табак . . . . . 8 н.

Препоручујући се за што обилније наручбине уверавамо сваког о тачној и брзој послуги. Наручбинама молимо да се капара придода.

Панчево почетком марта 1874.

КЊИЖАРА БРАЋЕ ЈОВАНОВИЋА.

Приликом наступајућих празника, препоручујемо српским родитељима, три српске приповедке за младеж, које су у нашој књижари изашле:

„РОБИНЗОН КРУСЕ“

српско издање, по најновијем немачком преводу. Са 100 слика, елегантно увезана, цена 1 ф. 20 н.

„ВЕНАЦ“
и
„МАЛИ ДИМНИЧАР“

ОД ХРИСТОФА ШМИДА, ПОСРБИО СТЕВАН ЋУРЧИЋ. свака са једним челикорезом и са више дворева, елегантно увезане, цена сваке — 60 н.

Она господа која се са продајом књига занимају, ако од сваке врсте десет екземплара наруче, што укупно 24 фор. чини, и у напред новце пошаљу, добивају за 20 ф. и од сваке књиге један екземплар безплатно, као накнаду за поштански трошак; осим тога прилажемо на дар и једну велику слику од Беча, за коју је наша књижара од Ђ. В. цара и краља са златном колајном одликована.

Наручбине примају се и на српском језику, и молимо нек се адресује овако: G. J. Manzsche Buchhandlung. Kohlmarkt 7. in Wien

ЗАКЉУЧНИ РАЧУН БАЧКО-ПОТИСКЕ ШТЕДИОНИЦЕ

ЗА ГОДИНУ 1873. ОД 1. АПРИЛА ДО 31. ДЕЦЕМБРА.

ДУГУЕ.

		фор.	нов.
Благајна. Готовина 31. децембра . .		2482	94
Менице. Стање у меницама чини за 31. дец. 1873.		102285	—
Предујам. Стање предујма за 31. дец. 1873. чини		1415	—
Намештај	1588.28	—	—
Одписано 10 %	158.28	1430	—
Књиге и тискарије	1307.02	—	—
Одписано 10 %	130.02	1177	—
Два дужника		1446	—
		110235	94

ПОТРАЖУЈЕ.

		фор.	нов.
Деоничка главница. 500 ком. деоница по 100 ф. 50 % уплате		25000	—
Резервни фонд. Остатак од осн. уплате		94	98
Жиговина. Подигнута жиговина за кр. угарско пор. звање		31	26
Улози	75166.85		—
Лихва на исте од 1. јула до 31. децембра 1873. . . .	2014.60		—
Чист добитак		7928	24
		110235	94

Стари Бечеј, 31. дедембра 1873.

Од књиговодства бачко-потиске штедионице

ЉУБА БАСТИЋ, управитељ. СТЕВАН ПРОКОПОВИЋ с. р.

Овај је рачун тачно прегледан и са свима се књигама слаже.

Др. ИГЊАТ МИЉКО с. р. САМКО СТОЈАНОВИЋ с. р. СТЕВАН ЦИГУРСКИ с. р.

РАЧУН ГУБИТКА И ДОБИТКА.

ДУГУЈЕ.

		фор.	нов.
Одпис 10%, од 1588 ф. 28 н.		158	28
Одпис 10% од 1307 ф. 2 н.		130	02
Плата званичника и послужитеља . .		1834	23
Плаћање лихве на улоге . .	404.40		
Капитализирање лихве . . .	408.21		
Наплаћивање лихве	2004.61	2827	22
Станарина до 31. депембра 1873. . .		300	—
Од основног одбора примљени	229.23		
Жиговина, порез и зван. издатци	972.52		
Плаћене камате на рескомт. менице		496	59
Остатак као добитак		7928	24
		14876	33

ПОТРАЖУЈЕ.

	фор.	нов.
Различите камате	356	65
У име закашњених камата . . .	57	11
Камата од предујма	145	58
Преписна пристојба	90	—
У име одбитковања камате	11875	36
У име пристојбе за тискарину . . .	267	55
У име пристојбине	2084	8
	14876	33

Од књиговодства бачко-потиске штедионице у Старом Бечеју, 31. децембра 1873.

ЉУБА БАСТИЋ, управитељ. СТЕВАН ПРОКОПОВИЋ с. р.

Овај је рачун тачно прегледан и са свима се књигама подпуно слаже у Ст. Бечеју 14. јануара 1874.

Др. ИГЊАТ МИЉКО, с. р. САМКО СТОЈАНОВИЋ с. р. СТЕВАН ЦИГУСКИ с р.

ТРГОВИНА И ОБРТНОСТ.

СИСАК 14. марта (Шипуш и друг.) Шенице није ништа долазило, па је и однос незнатан остао. Цене непромењене.

Потијска 82 фун. 7 ф. 70 н. а босанска и србска по каквоћи 6 ф. 50 до 7 ф.

¾ жита наполице нема.

Кукурув је имао приличан однос, но опет не онакав, какови у ово време зна бити. С тога јер су привози из Босне знатни били, остале су цене непромењене. Разпачано је до 8000 вагана по 4 ф. 66 н., босанске по 4 ф. 70 н., сремске робе на 86 фун. са воде. Властници намеравају цену још нешто натегнути, но успех ће зависити од односа.

Јечам заузима незнатну улогу, јер нит има много робе, нити се много тражи. Маленкости лепе бачке робе плаћане су по 3 ф. 60—70 н. на 70 фун.

Зоб је ради непрестаног знатног односа с једне а слабих привоза с друге стране на цену од 5 ф. до 5 ф. 10 н. бечка цента поскочила, но купци почињу хладнији бити, па је лако могуће, да цене натраг ударе.

Воде још прилично добре.

Време хладно-суво.

ПЕШТА 19. марта. — Понуда је слаба а и тражило се није млого. Цене нису бележене.

Раж без промета; Јечам нешто сталније стоји, а тако и Кукурув.

Зоб скаче, 2 ф. 55 н. — 2 ф. 57 и по н. Термини:

Шеница за пролеће, слабо 8 ф.

Кукурув, за мај-јуни 4 ф. 85 н. за новац. 4 ф. 87 н. еспап.

Зоб за кролеће 2 ф. 62 н по н. за новац 2 ф. 65 н. за новац 2 ф. 65 н. еспап.

ОГЛАСИ.

Бр. К. 71. — 76. **ЕДИКТ.**

Услед поднесене молбе Катарине Драгомировићпроћ. Рус из Новог Сада, да јој се од стране подписане епархијске конзисторије допусти, да против свога пре пет година несталог мужа Јована Драгомировића брачну парницу повести може, позива се овим поменути Јован Драгомировић, да за шест месеци од дана првог увршћења овог едикта или овој конзисторији лично предстане, или место свога становања означи иначе ће се чинити оно што постојећи у том погледу закони прописују. 2—3

Из седнице конзиср. у Н. Саду 14. марта 1874.

СТЕЧАЈ.

На србској школи у Рацалмашу у протопрезвитерату будимском, упразњено је учитељско место.

Плата је учитељска по сесије прве класе ораће земље: од сваког брачног нара по вике жита и 10 новч.; слободан стан у добром стању; довољан за школу из сламе састојећи се се огрев и уобичајени школарни приход.

Учитељ ваља да је добар певац, и да има довољну способност за обучавање деце, исто тако и морално добро поведење, доказано са сведочбама.

Просителји имају се пријавити на општину најдуље до 20. априла т. г.

Из седнице црквено-школске у Рацалмашу држане 10 марта 1874.

ПАВЕЛ КОЛАРОВИЋ, председник. ГЕОРГИ МИЛОВАНОВИЋ, подпредседник. I—3

СТЕЧАЈ.

У Пачетину у срезу вуковарском упражњено је учитељско место. Годишња је плата 315 фор. и 6 хвати дрва. За сваки парастос има 35 нов. За сваког мртваца који се носи у цркву 50 нов. Осим тога посједује стан, комору, шупу и башту.

Који се буде искао, дужан ће бити осим дужности прописаних школском уредбом у цркви појати и бележниково звање у црквено-школској општини одправљати. Рок потраживања је до 1. априла о. г.

Из седнице црквено-школске скупштине држане у Пачетину 3. марта 1874. ДРАГУТИН ПРОТИЋ, пар. и председник. 3—3

ОБЈАВА ДРАЖБЕ.

Властелинска регална права, као: виноточија, крчмарења, касапнице, риболов, сајмови (вашари) као и некоја земљишта у гдекојим општинама властелинства илочког као: у Илоку, Бабска, Моровић, Сот, Сусек, Свилош, Ердевик, Бингула, Дивош, Бачинце, Кукујевце, Љуба, дати ће се у закуп дана 13. травња т. г. у 9 сати пре подне у властелинској писарни у Илоку.

А такова регална права и нека земљишта у општинама Иригу, Ривица, Врдник, Марадик, Гладнош, Крушедол, Шатринце, Радинце, Бешеново, Лежимир, Манђелос, Павловце, Стејановци, Јазак, дати ће се у закуп дана 15. априла т. г. у 9 сати пре подне у властелинској крчми „код месеца“ у Иригу, у оба места путем јавне дражбе на три године т. ј. од 1. студена 1874. до конца листопада 1877. На коју се купци с тим позивају: да се 10% јемчевина положити имаде, и да дражбене увјете у властелинским писарнама у Илоку, Ердевику и В. Радинци и пре дражбе увидити и на захтевање ближу усмену убавест добити могу.

2—2 УПРАВА ВЛАСТЕЛИНСТВА ИЛОЧКОГ.

СТЕЧАЈ.

У окружној вароши Лозници у Србији потребан је варошки лекар.

Плата је годишња 360 талира. Осим тога имаће право да наплаћује визите по 4 гроша чарш. од свих, који пун грађ. данак плаћају.

Господа компетенти, који су доктори медицине и хирургије и магистри бабичлука, а знају српски говорити, нека се изволе пријавити са доказима о способности подписаном суду до 10 априла т. год'

Од суда општине вароши Лознице, бр. 528., фебр. 1874. 3—3

ОБЈАВА

Ја доленодписани желим по плану, који у рукама имам, зидати једну кућу на спрат у Новоме Саду у грчке школе улици под бр. 1424—1425. На ту ћу цјел дана 8. апр. т. г. п. р. у 2. сата после подне на лицу места одржати минуендо лицитацију за набављање нужног материјала, као и за дотичне зидарске, столарске, грађарске, браварске, стакларске, вајарске и остале послове, које ћу под утврђеним условима издати. Позивам по томе све оне, који би се тих послова примити хтели, да на уречено време, на лице места ради обављања лицитације доћи не пропусте.

У Новоме Саду, 27. марта 1874.

3—3 СТОЈАН ЈОВАНОВИЋ.

СТЕЧАЈ.

Прва инђијска задруга за потпомагање и штедњу треба једног књиговођу. Плата је годишња 400 ф. а, вр. Првенство имаће они, који осим немецког језика и на српски перо водити знају и који су ма где у заводу били. Просителји имају се на председника оснивајућег одбора обратити и то од дана објаве за 14 дана.

Из седнице оснивајућег одбора у Инђији 18. марта 1874. Јоан Павловић, парох и председник.

2—3

Мануфактурна и шпецерајска трговина

СТЕВАНА ПЕТРОВИЋА

у Земуну, потребује свака по једног спомоћника и по једног шегрта. 3—3

Властник др. Свет. Милетић. Одговорни уредник Стеван Поповић. Издавалац „Задруга за срп. народну штампарију“

Српска народна задружна штампарија.